majority date to the first half of the 19th century. The corner of a masonry building from the first half of the 18th century and a contemporaneous masonry enclosed storm drain were discovered in Area 1. A Bronze Age stone axe was found during the investigation (Fig. 5). Two stone paving horizons were identified, the upper from the second half of the 18th century, the lower to the first half of that century.

The cultural layer was 3–3.8 m thick. Its lower horizons from a depth of 2–2.4 m date to the 17th (?) – 18th centuries. The remains of wooden structures were discovered in this layer in Area 3: wooden buildings and a wooden drain–gutter for storm water or sewage.

Robertas Žukovskis,
Olegas Fediajevas

Maironio gatvė 1

2018 m. toliau vyko Maironio g. 1 pastato rekonstravimo ir viešbučio įrengimo darbai, kurių metu inžinerinės komunikacijos prijungtos prie centralizuotos miesto vandentiekio, šildymo ir nuotekų sistemos. Pastatą sudaro 3 korpusai, sujungti galais – Š, R ir P. Jie jungiasi su gretimu pastatu V pusėje, taip suformuodami uždarą kiemą. Iki XIX a. II pusės dabartinio namo vietoje buvo bernardinų vienuolyno sodai. Greta buvo Vilnios vaga, kuri užpilta XIX a. II pusėje. XIX a. pabaigoje nutiesta Aleksandro Suvorovo (vėliau Šv. Onos, Tiesos, dabar Maironio) gatvė, suformuotas sklypas, apėmęs dabartinio pastato ir gretimą teritoriją. 1897 ar 1898 m. namo statyba baigta. 1899 m. parengtas kanalizacijos projektas, kuriame jau matomas trijų aukštų mūrinis namas ir ūkiniai priestatai. Pagrindinis įėjimas padarytas gatvių kampe, įvažiavimas į uždarą kiemą – iš Š pusės. Į P nuo namo buvo jam priklausęs sodas, į kurį įrengta atvira veranda su kolonomis. Po II Pasaulinio karo pastatą pritaikant administracinei paskirčiai jis rekonstruotas pakeičiant didžiąją dalį perdangų, stogų konstrukcijų ir patalpų išplanavimą. Per visus aukštus užmūryti langai P fasade, buvusio sodo vietoje pristačius namą. Po Nepriklausomybės atgavimo pastate įsikūrė laikraščio „Lietuvos aidas“ redakcija, veikė kavinė. Apie 2005 m. prasidėjo rekonstrukcija ir po Maironio gatvės fligelio pusrūsiu atsirado papildomas rūsys, įrengtas savavališkai pagilinus pamatus. Archeologiniai tyrimai pradėti tik 2015 m., kai pastatas po varžytinių atiteko naujiems šeimininkams. 2015–2017 m. tyrimams vadovavo I. Sadauskas. 2015 m. rūsio patalpose ištirta 10 šurfų. Nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis visiškai sunaikintas gilinant rūsį. Vidiniame kieme iškastas dar vienas šurfas, kuriame aptiktas intensyvus XVII–XVIII a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 558). 2016 m. atlikti detalieji tyrimai minimame sklype ir B. Radvilaitės gatvės važiuojamojoje dalyje. Jų metu ištirta 20,1 m^2 dydžio perkasa ir žvalgytas 136,3 m^2 dydžio plotas. Perkasoje užfiksuotas 0,85–2,5 m storio XVII–XX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis, atidengti XVIII a. mūrinio užstatymo fragmentai, aptikta XVII–XVIII a. radinių. Žvalgytame plote fiksuotas 1–3,9 m storio ankstesnių žemės judinimo darbų metu permaišytas ir suardytas XIX–XXI a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 397–398). 2017 m. pastato pusrūsyje žvalgyta 18 m^2 dydžio šiluminės trasos tranšėja, kurioje užfiksuotas 30–50 cm storio supiltinis kultūrinis sluoksnis, datuotas XIX–XX a., su pavieniais XVII–XX a. radiniais. Tais pačiais metais atlikti žvalgymai 236 m^2 dydžio kieme, kur nuardyta asfalto danga bei apie 30 cm pažemintas kiemo paviršiaus lygis. Archeologinis sluoksnis šių darbų metu

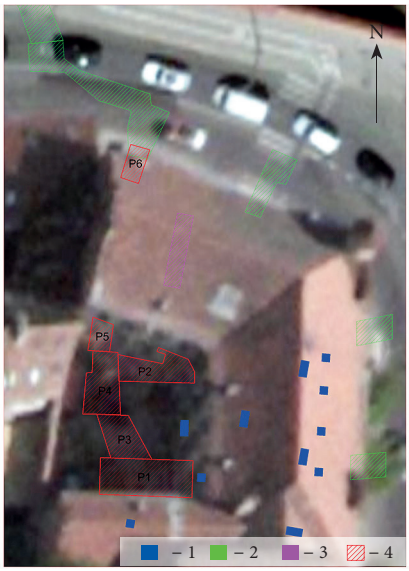

1 pav. Situacijos planas: 1 – 2015 m. tyrimai; 2 – 2016 m. tyrimai; 3 – 2017 m. tyrimai; 4 – 2018 m. tyrimai ir perkasų numeriai. R. Žukovskio brėž.

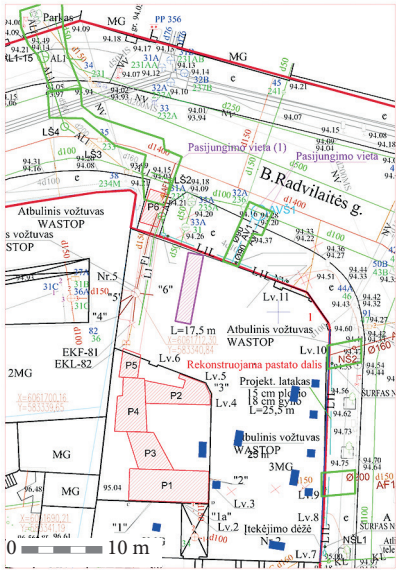

Fig. 1. Situation plan: 1 – 2015 investigation; 2 – 2016 investigation; 3 – 2017 investigation; 4 – 2018 investigation and trench numbers.

2 pav. Perkasa 1 iš V. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 2. Trench 1, as seen from the W.

nepasiektas (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 726).

2018 m. detalieji tyrimai vykdyti vidiniame kieme ir ties įvažiavimu. Iš viso ištirti 6 plotai, 122 m^2 dydžio teritorija (1 pav.). Tyrimų plotai parinkti suprojektuotų lietaus ir buitinių nuotekų trasų vietose, todėl jų dydį ir formas nulėmė būsimos komunikacijos ir pastato sienų bei kitų statinių kryptys. Tik pirmoji ***perkasa 1*** buvo taisyklingo stačiakampio formos (2 pav.), 10x4 m dydžio. Perkasoje fiksuotas 0,9–1 m storio kultūrinis sluoksnis – tamsiai pilkas ar juodas gruntas su šviesesnių žemių intarpais. Daugelyje vietų jis perkastas XX a. įrengiant įvairias inžinerines komunikacijas. Kultūriniame sluoksnyje pagal grunto spalvą labai nežymiai išsiskyrė kiek šviesesnis ir su didesnėmis statybinio laužo priemaišomis viršutinis 50–60 cm storio horizontas, pagal radinius datuojamas XIX–XX a., ir tamsesnio grunto su pavienėmis plytų nuolaužomis apie 30–40 cm storio apatinis horizontas, priskirtas XVI–XVIII a. Smėlio įžemyje būta dėmių ir duobių, likusių po XIX–XXI a. vykdytų žemės judinimo darbų. Archeologinio laikotarpio struktūrų

įžemyje neaptikta. P korpuso pamatai mūryti iš stambių (40–60 cm skersmens) ir vidutinio dydžio (30–40 cm skersmens) lauko riedulių, tarpai tarp kurių užpildyti smulkesniais akmenimis ir plytų duženomis bei surišti kalkiniu skiediniu. Pamatų mūre išskirtos 3 riedulių eilės. Keliose vietose fiksuoti XX–XXI a. remonto ir rekonstrukcijos pėdsakai, naujadarus surišant cementu. Ankstesnės rekonstrukcijos metu apie 3 m ilgio atkarpoje ties PR kampu pamatų mūras iš viso buvo išgriautas ir uždengtas laikinais skydais. Nuo cokolio gilyn pamatai tęsėsi apie 1 m. Po apatine akmenų eile fiksuotas įžemis. Tai leidžia daryti išvadą, kad P korpusas pradžioje pastatytas be rūsio, o šis iškastas ir išmūrytas iš vidaus vėliau. R korpuso pamatai kitokie. Įžemio lygyje apie 1,2 m gylyje jų dugnas nepasiektas. Žemiau cokolio buvo 2 eilės akmenų, viršutinę kurių sudarė smulkesni pailgi apie 15x25 cm dydžio daugiausia skaldyti akmenys. Apatinėje įmūryti stambesni, 40x30 cm ir 50x30 cm dydžio rieduliai, tarpai tarp kurių užpildyti smulkiais akmenimis. Po viršutine eile – išlyginamasis 2 eilių geltonų plytų mūras. Plytos vidutiniškai 26,5x13,5x6,5 cm dydžio. Viršutinėje eilėje plytos dėtos galu į išorę, apatinėje – šonu. Giliau vėl 2 eilės akmenų. Viršutinė eilė iš skaldytų, smulkių, vidutiniškai 20x10 cm dydžio. Apatinę eilę sudarė stambūs apie 70x40 cm dydžio rieduliai. Rišamoji medžiaga – kalkinis skiedinys. Iš viso perkasoje 1 ištirtas 40 m^2 dydžio plotas. Tolesni tyrimai vyko kiemo ŠR kampe, kur ištirta 24 m^2 dydžio ***perkasa 2*** (3 pav.). Perkasoje fiksuotas 0,9–1 m storio tamsaus grunto kultūrinis sluoksnis, kuris mažai skyrėsi nuo ankstesnio tyrimų ploto, tik dar labiau perkastas. Jame taip pat išskirti 2 horizontai – 60–70 cm storio viršutinis, datuotas XIX–XX a., bei apie 30 cm storio apatinis, priskirtas XVI–XVIII a. Įžemio lygyje čia atsidengė kelios dėmės ir viena 2,7x1,7 m dydžio, 70 cm gylio duobė. Jos be radinių, todėl neaišku, ar jos priskirtinos archeologiniam laikotarpiui. Abiejų korpusų pamatų mūras panašus į atidengtą perkasoje 1. ***Perkasa 3*** matuota į Š nuo pirmosios. Čia fiksuotas tokio paties grunto dar labiau perkastas iki 90 cm storio kultūrinis

3 pav. Perkasa 2 iš P. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 3. Trench 2, as seen from the S.

4 pav. XIX a. pabaigos kanalizacijos rinktuvas perkasoje 4 iš R. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 4. The late 19th-century pit latrine in Trench 4, as seen from the E.

sluoksnis, todėl jame apatinis 30 cm storio XVI–XVIII a. datuojamas horizontas išliko fragmentiškai. Įžemyje jokių archeologinių struktūrų nebuvo. Iš viso perkasoje 3 ištirtas 19 m^2 dydžio plotas. Kaip šios tęsinys toliau tirta ***perkasa 4***. Nuėmus apie 20 cm storio sluoksnį, V pusėje atsidengė mūras, todėl siekiant jį maksimaliai atkasti, tyrimų plotas išplėstas V kryptimi iki pastolių. 1–1,1 m gylyje pasiekus įžemį, konstrukcijos ŠR kampas bei 2 sienos iš dalies atidengtos (4 pav.). Visiškai ją atkasti trukdė pastoliai bei P kiemo pusėje sandėliuojamos žemės. Statinys stačiakampis, išilgai orientuotas Š–P kryptimi, sutampančia su gretimo namo sienos kryptimi. Š sienos atidengta 65 cm pločio, 1,6 m ilgio dalis, R – 70–75 cm pločio, 4,8 m ilgio. Konstrukcija 60–70 cm aukščio, tarp jos apatinės dalies ir įžemio fiksuotas 10–30 cm storio juodos žemės sluoksnis. Išorinė pusė mūryta iš smulkių apie 20x10 cm dydžio akmenų, tik pačiame apatiniame kampe įmūrytas stambus 63x42x30 cm dydžio riedulys. Tarpai tarp akmenų užpildyti smulkiais akmenukais ir plytų duženomis. Vidinė konstrukcijos pusė mūryta iš geltonų vidutiniškai 26,5x13,5x6,5 cm dydžio plytų galais ir šonais į vidų. Rišamoji medžiaga – kalkinis skiedinys. Statinyje yra bent viena 65 cm pločio plytų mūro pertvara, skirianti vidinę dalį į 1,5 m ir daugiau nei 2 m ilgio kameras. Grindų konstrukcijoje nebuvo. Pasak architekto eksperto Roberto Zilinsko, apžiūrėjusio statinį, tai turėtų būti XIX a. pabaigos kanalizacijos surinktuvas, atsiradęs statant namą. Inžinerinių komunikacijų įrengimui mūras netrukdė, todėl po tyrimų konstrukcija užkasta. Š ir R sienelių stratigrafija mažai skyrėsi nuo aukščiau aprašytų, fiksuotas iki 1 m storio kultūrinis sluoksnis. Iš viso perkasoje 4 ištirtas 24 m^2 dydžio plotas. Tolesni detalūs tyrimai turėjo būti pratęsti į Š nuo perkasos 4 iki miesto komunikacijų B. Radvilaitės gatvėje. Tačiau po visu įėjimu iš gatvės iki vidinio kiemo po statybinio laužo sluoksniu atidengta išilginė duobė betoninėmis sienomis, skirta automobilių apžiūrai. Todėl tirtos tik atkarpos už šios duobės – kiemo pusėje pavadinta tyrimų plotu 5, gatvės pusėje – plotu 6. Tiek vienoje, tiek kitoje pusėje atkasti namo pamatų iš stambių riedulių tęsi-

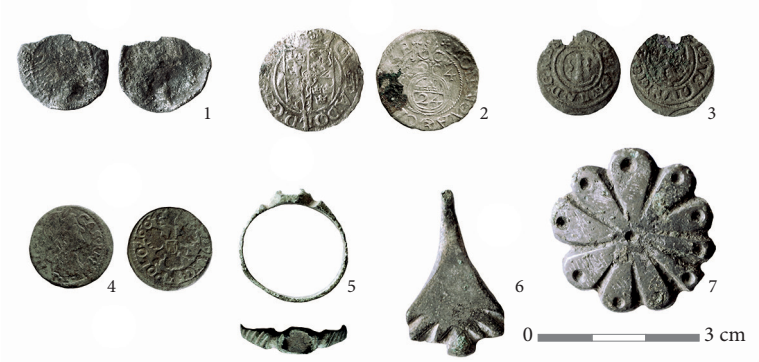

5 pav. XVI–XVIII a. radiniai: 1 – pusė grašio, XVI a. I pusė, Žygimantas Senasis (1506–1548), Lenkija; 2 – 1,5 grašio, 1624 m., Gustavas II Adolfas (1611–1632), Ryga; 3 – šilingas, 164? m., Kristina (1632–1654), Ryga; 4 – šilingas, 1664 m., Jonas Kazimieras (1648–1668), Lenkija; 5 – žiedas su lizdu akutei, XVII–XVIII a.; 6 – apkalas ar papuošalo dalis, XVII–XVIII a.; 7 – dešimtlapės rozetės formos apkalas, XVII–XVIII a. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 5. 16th–18th-century finds: 1 – half groat, first half of the 16th century, Sigismund I the Old (1506–1548), Poland; 2 – threehalfgroat, 1624, Gustavus II Adolphus (1611–1632), Rīga; 3 – shilling, 164?, Christina (1632–1654), Rīga; 4 – shilling, 1664, John II Casimir (1648–1668), Poland; 5 – a ring with a setting for a stone, 17th–18th centuries; 6 – part of a fitting or ornament, 17th–18th centuries; 7 – a fitting in the form of a ten-petal rosette, 17th–18th centuries.

niai, šalia kurių fiksuotas suardytas nuo 1,5 m iki 2 m storio kultūrinis sluoksnis be radinių.

Archeologinio laikotarpio radinių, palyginus su kitomis Vilniaus senamiesčio vietomis, šiame sklype rasta nedaug, todėl absoliuti jų dauguma registruota. Didžiausią grupę sudarė įvairių XVI–XVII a. žiestos keramikos indų – puodų, puodelių, keptuvių, lėkščių ir dubenų – šukės. Į radinių sąrašą įrašytos 44. Dauguma indų fragmentų neglazūruoti ir neornamentuoti, mažesnė dalis padengta žalia, rusva ar ruda glazūromis. Išskirtiniais galima būtų laikyti fajansinio puodo pakraštėlį, puoštą įmuštais rombeliais, sudarančiais tinklelio ornamentą, bei specialaus indo riebalams pakraštėlį. Antrą grupę sudaro kokliai – radinių sąrašą papildė 8 plokštinių ir 1 dubeninio koklio keturkampe anga fragmentai. Visi jie padengti žalia glazūra. Dubeninis be puošybos, plokštiniai su įvairiais siužetais – įdubusiu rombu, maureska, rozete, įdubusiu keturkampiu su rozete centre, augaliniu ornamentu. Kokliai datuoti XVI–XVII a. Kaip ir keramikos, taip ir koklių fragmentai palyginti smulkūs. Tai, kad šių radinių mažai ir jie smarkiai apskaldyti, leido daryti prielaidą, kad į sklypą jie galėjo patekti su atvežtiniu gruntu, kuris buvo skirtas XVIII a. vienuolyno daržų žemei pagerinti. Šią prielaidą iš dalies galėtų patvirtinti ir tai, kad iš vienos pusės, kultūrinis sluoksnis gana tamsus ir durpingas, prisotintas organika, tačiau iš kitos pusės, jame per mažai degėsių ir gyvūnų kaulų kaip vietoje susidariusiam. Tam neprieštarauja ir kiti radiniai (5 pav.), visų pirma monetos, kurių registruotos 8. Ankstyviausias – XVI a. I pusės labai blogos būklės pusgrašis, kaldintas Lenkijoje valdant Žygimantui I Senajam (1506–1548). Rastos 3 XVII a. monetos – 1624 m. Rygoje nukalta Gustavo II Adolfo (1611–1632) 1,5 grašio, 164(?) m. Kristinos (1632–1654) biloninis Rygos šilingas bei varinis Jono Kazimiero (1648–1668) 1664 m. Lenkijoje kaldintas šilingas. Likusios 4 monetos nukaltos Rusijos imperijoje – 1898 ir 1899 m. ½ kapeikos ir 1

6 pav. I tūkst. pradžios lipdyta keramika lygiu ir brūkšniuotu paviršiumi. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 6. Early 1st-millennium hand built brushed and smooth pottery.

kapeika valdant Nikolajui II (1894–1917) ir Nikolajaus I (1825–1855) valdymo laikų 1854 m. denežka. Be to, į radinių sąrašą įrašyta dar 12 XVII–XX a. radinių, iš kurių galima išskirti žalvarinius: žiedą uždaru lankeliu su lizdu akutei, dešimtlapės rozetės formos apkalą, trikampio formos apkalo ar papuošalo fragmentą. Išskirtiniais radiniais laikytini 9 lipdytinės keramikos fragmentai, iš jų 2 pakraštėliai, 6 sienelės ir 1 dugnas, aptikti perkasoje 2 įžemio lygyje apie 4 m² dydžio plote (6 pav.). 2 sienelės su nežymiai brūkšniuotu, kiti fragmentai – lygiu paviršiumi. Lipdytinė keramika datuota I tūkst. pradžia. Iki šių tyrimų panašaus laiko radinių sklypo Maironio 1 aplinkoje nebuvo rasta. Registruoti 82 radiniai perduoti LNM. Po tyrimų įrengtos inžinerinės komunikacijos, paklota nauja danga ir 2018 m. rudenį viešbutis atidarytas.

Maironio St. 1

In 2018, the investigation, begun in 2015, of the plot at Maironio St. 1, Vilnius, continued with the excavation of six areas (a total of 122 m²) (Fig. 1). A 0.9–1 m thick cultural layer, in which two horizons were distinguished: a 30–40 cm thick lower one dating to the 16th–18th centuries and a 50–70 cm thick upper one from the 19th–20th centuries, were recorded in Trenches 1–4 (Figs. 2, 3). A 1.5–2 m thick cultural layer, which had been disturbed in the 20th–21st centuries and contained no finds, was recorded in Areas 5–6. No archaeological structures were recorded. A late 19th-century architectural structure, namely a pit latrine, was unearthed in Trench 4 (Fig. 4). 82 finds were registered, the majority ascribable to the 16th–17th centuries: sherds of household pottery, stove tile fragments, coins, and a bronze ring (Fig. 5). The fragments of early 1st-millennium hand built brushed and smooth pottery should be considered exceptional (Fig. 6) because finds from this period were not discovered in the vicinity of the plot during earlier investigations.

Robertas Žukovskis

Žygimantų gatvė 12

2018 m. atlikti detalieji tyrimai Vilniuje, Žygimantų g. 12. 2878 m² ploto sklypas yra prie Neries krantinės, Žygimantų gatvės P pusėje. Jis buvo užstatytas 1 aukšto mūriniais ir mediniais gyvenamaisiais XIX–XX a. I pusės pastatais. Užstatymo plotas 965 m². Pastatai buvo su rūsiais (ne po visu pastatų perimetru). 2017 m. pastatai nugriauti, rūsiai užversti.

Žygimantų g. 12 sklypas priklauso I senamiesčio kvartalui. Jo užstatymas prasidėjo dar XV a. Didelė dalis kvartalo teritorijos priklausė Radvilų jurisdikcijai. Po 1715 ir 1737 m. gaisrų buvusioje Radvilų jurisdikcijoje statyti nauji namai (*VAA*, f. 1019, a. 11, b. 7743).

Dabartinė Žygimantų gatvė suprojektuota patvirtinus 1817 m. Vilniaus vystymo planą,